

Moniste 4: Haastattelutekniikkaa

Haastattelutekniikkaa

Haastatteluun valmistautuminen

Mikä on aihe ja miten sitä lähestytään?

- Miksi aihe kiinnostaa sinua / kuuntelijoita?
- Onko mikään aiheen osa-alue sinulle epäselvä, tarvitsetko lisää taustatietoa?
- Onko aiheessa ristiriitaisuuksia?
- Mikä näkökohta on mielestäsi tärkein tai olennaisin ajankohtaisiin tapahtumiin nähden?

Ketä haastattelet?

- Kuka olisi aiheen asiantuntija? (voit joutua tekemään tutkimustyötä löytääksesi sopivan)
- Jos aihe on kiistanalainen, niin mitä puolta haastateltava edustaa?
- Mikä tekee haastateltavastasi mieleniintoisen radio-ohjelmaan?

Haastateltavan valinta vaikuttaa aiheen käsittelyn näkökulmaan.

Hyödyllisiä perusteita:

- *Haluatko näkemyksiä ihmisiltä, joita ei usein kuulla muissa medioissa?*
- *Mikä aiheen osa-alue, tai mitä puolta aiheesta haluaisit esitellä?*
- *Jos lähestyt jotain virallista instanssia, niin siellä saattaa olla tietty henkilö, joka on ainoa joka antaa haastatteluja (esim. tiedottaja)*

Yhteys haastateltaviin

- Kerro mahdollisille haastateltaville kuka olet ja mitä mediaa edustat. Kerro miten haluat lähestyä aihetta ja miten pitä se voisi olla.
- Älä kerro kysymyksiä – spontaanit vastukset ovat usein parhaita! *Poikkeus:jos haastateltavasi on kokematon, kerro millä kysymyksellä haluat aloittaa ja tee myös sitten niin. Joskus erview with (and then do so). Toisinaan huomattavat vieraat, kuten poliitikot, saattavat pyytää lähettämään kysymyksiä heille etukäteen.*

Kysymysten suunnittelu

- Kirjoita kysymyksiä, joita tulee mieleesi (aivoriihi) ja sen jälkeen sitten järjestele ne uudelleen.
- Päätä mikä on tärkein kysymys johon haluat vastauksen. Usein tätä tärkeintä kysymystä ei kysytä suoraan, koska se saattaa olla liian monimutkainen. Sen sijaan pilko se pienempiin osiin, epäsuoriin kysymyksiin. Kysymysten pilkkominen saattaa pitää myös keskustelun rakennetta pystyssä.
- Muista rajata haastattelun aihe johonkin tietyn seikkaan. Älä kysy aiheesta liian yleisellä tasolla.
- Mikä olisi aloituskysymys (katso vihjeet alla)?
- Pitäisikö sinulla olla jotain faktoja tai numeroita valmiina kysymyksiä varten?
- Älä kirjoita kysymyksiä liian valmiiksi, vaan tee ne luontevimmiksi keskustelun aikana.

Onko sinulla tarvittavat faktat? Pitäisi tarkistaa vielä jotain?

Harjoittele haastattelutilanne läpi vaikka kollegan kanssa.

Älä pelkää tehdä kriittisiä kysymyksiä – tee ne kuitenkin kohteliaasti

Haastattelu

- Olet haastattelija: luo tuottava keskusteluilmapiiri / näytä kiinnostuksesi asiaan
- Ota vastuu keskustelu johdosta - tee se kuulijoita varten!
- Tee lyhyitä, selkeitä kysymyksiä (poikkeus: kysymykset, joihin on sisäänrakennettu taustatietoa)
- Kysy yksi kysymys kerrallaan
- Puhuttele vierasta henkilökohtaisesti ja kunnioituksella
- Älä aloita kysymyksiä kuten "hmmm" tai "kyllä". Se luo etäisyyttä haastateltavaan.
- Vältä yleisiä lausuntoja ja vihjailevia kysymyksiä ja myös kysymyksiä, jotka ovat liian "suljettuja" tai "avoimia" (selitys alla)
- Kysy mielummin tapahtumista ja kokemuksista kuin yleisistä mielipiteistä
- (kun työskentelet studion ulkopuolella) Pidä mikrofoni aina omassa kädessäsi, äläkä

koskaan anna sitä muille puhujille. Mikrofoni on symboli siitä, että sinä hallitset keskustelua.

Kuuntele hyvin tarkkaan mitä vieraasi sanoo ja vastaa jatkokysymyksillä. Voit toistaa kysymyksen, mikäli vieraasi eivät ymmärtäneet sitä heti tai yrittävät välttää sitä (näin voi käydä erityisesti kokoneiden henkilöiden, kuten poliitikoitten kanssa!).

Älä epäröi kysyä kysymyksiä, johon tiedät jo vastauksen - kysyt kuulijoita varten; ja ehkä haluat vieraasi selittävän asian omalla tavallaan. Jos vieraasi käyttää lyhenteitä tai sisäpiirin mongerrusta, käännä se kuuntelijalle!

Mikä tekee haastattelusta mielenkiintoisen?

Hyville kysymyksille hyvät vastaukset!

Hyvällä haastattelulla on polttopiste - jotain jonka haluat selvittää. Pidä tämä mielessä, vaikket voisi kysyä sitä suoraan vaan olet pilkkonut kysymykset pienempiin osiin.

Muutamia ajatuksia hyvistä kysymyksistä:

Kysy vain yksi kysymys kerrallaan

Kysy “avoimia” kysymyksiä

Avoimet kysymykset antavat vastaajalle riittävästi tilaa vastata omalla tavallaan. Näitä ovat yleensä kysymykset, jotka alkavat sanoilla ”miten”, ”miksi”, ”mikä”.

Sen sijaa, että kysyisit, “*Oliko kokous menestyksellinen?*” (vastaus voisi olla vain joko “kyllä” tai “ei”) kysy, “*miten kiteyttäisit kokouksen lopputuloksen?*”. Mutta ole varovainen, ettet anna liian avoimia kysymyksiä: “*Mitä kokouksessa käsiteltiin?*” on liian avoin: menetät kosketuksen keskusteluun ja vieras saattaa yrittää selittää kaiken yhdellä kerralla. Paremminkin: “*Mitkä tapahtumat johtivat tähän protestiin?*”, “*Miksi paikalliset ryhmät vastustavat suunnitelmia?*”

Vältä “suljettuja” kysymyksiä

Suljettuihin kysymyksiin voidaan vastata yleensä vain yhdellä sanalla “kyllä” tai “ei” tai “suomi” tai ”keltainen”. Ne eivät useinkaan ole tuottavia keskustelussa, koska ne pysäyttävät keskustelun ”juoksun”. Ne saattavat olla myös epäkohteliaita, koska ne eivät anna vastaajalle tilaa perustella vastaustaan.

Usein ne ovat kysymyksiä, joita voit kysyä ennen haastattelua, jotta saat käsiisi taustatietoa. On olemassa poikkeuksia - joskus on tärkeää pyytää selkeää lyhyttä vastausta: Äänestikö paikallinen poliitikko asian puolesta vai sitä vastaan.

Joskus saatat haluta varsinaisen kysymyksen eteen lyhyen vastauksen: *“Olitteko mukana kokouksessa?” ja sitten varsinainen kysymys, “Minkälaisen vaikutelman saitte?”*

“Ladattut” kysymykset eivät ole haastatteluja varten!

Kysymys on "ladattu" kun se on luotu tiettyä tulkintaa varten tai odottaa juuri tiettyä vastausta. Esimerkiksi kysymys maahanmuuttajalle: "Etkö joskus tunnekin koti-ikävä?" ei olisi hyvin diplomaattinen, mutta vielä pahempaa on se, että hyvin monimutkainen tilanne, kuten maahanmuuttajien asema voidaan supistaa näin yksinkertaisen otsikon alle. Riippuen tilanteesta kysymys saattaa jopa viitata, että maahanmuuttajan pitäisi tuntea koti-ikävä, hän ei kuulu tänne, jne.

Kysymyksiä, joissa käytetään "tai"-sanaa johtavat usein huonoon suuntaan: ne rajaavat haastateltavan vaihtoehdot, jolloin kumpikaan vaihtoehdoista ei olisi sopiva. Jos pyytää jotakuta vastaamaan kysymykseen "Onko musiikki ammattisi vai harrastus?" on lähes varmaa, ettei mielenkiitoisia vastauksia tule esille.

On hyvä idea valmistella alkukysymys ja loppukysymys.

Ja jos haastattelu sujuu hyvin, nii loppukysymystä ei tarvita ollenkaan.